

prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul Cantemir
Judecător: S. Caitaz
instanța de apel: Curtea de Apel Cahul
Judecători: V. Movilă, N. Veleva, E. Dvurecenshii

dosarul nr. 2ra-886/18

DECIZIE

13 iunie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Dumitru Visternicean
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Nina Vascan

examinând recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și recursul declarat de către Perjeru Valeriu, reprezentat de avocatul Negoită Valeriu, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Perjeru Valeriu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Inspectoratul de Poliție Cantemir al Inspectoratului General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018, prin care au fost admise apelurile declarate de Perjeru Valeriu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Inspectoratul de Poliție Cantemir al Inspectoratului General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova și de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și a fost modificată hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir din 16 iunie 2017,

c o n s t a t ă :

La 3 noiembrie 2016 Perjeru Valeriu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenienți accesorii Procuratura raionului Cantemir, Inspectoratul de Poliție Cantemir al IGP al MAI a RM cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat, că în gestiunea procurorului în Procuratura raionului Cantemir s-a aflat cauza penală nr. 2014430112 cu privire la învinuirea lui de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. b, d) Cod penal. Cauza penală a fost intentată la data de 4 aprilie 2014, la cererea lui Cîvîrjic Afanasie.

A relatat că la data de 23 aprilie 2014 ofițerul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Cantemir a emis ordonanța, prin care l-a recunoscut în calitate de bănuit. La data de 17 iulie 2014 procurorul a emis ordonanța de recunoaștere a lui în calitate de învinuit.

A comunicat că obiectul cauzei penale l-au reprezentat 5 cisterne de metal cu capacitatea de 15 m³ fiecare, depozitate în preajma satului Tartaul, raionul Cantemir, la care Cîvîrjic Afanasie pretindea cu drept de proprietate în baza facturii de expediție seria SR nr. 219508 din 3 martie 2007, eliberate de SRL „SATÎN ALMAA”.

La data de 20 mai 2015 procurorul a emis ordonanța de încetare a urmăririi penale, pe motiv că în acțiunile lui Perjeru Valeriu lipsesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, însă există elementele contravenției prevăzute la art. 335 Cod contravențional (samavolnicie).

Nefiind de acord cu ordonanța procurorului din 20 mai 2015, a contestat-o la procurorul ierarhic superior, care la data de 10 iulie 2015 i-a respins plângerea ca neîntemeiată. Ordonanța procurorului din 10 iulie 2015 a contestat-o la judecătorul de instrucție al Judecătoriei Cantemir. La data de 13 iulie 2015 judecătorul de instrucție al Judecătoriei Cantemir a emis hotărârea, prin care a admis ca întemeiate cerințele expuse de Perjeru Valeriu în contestația privind încetarea procesului contravențional și a dispus încetarea procesului contravențional, pe motivul că nu există faptul contravenției.

În argumentarea soluției date instanța de judecată a menționat că procurorul pe acest caz nu a prezentat nici un fel de probe, precum că persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional a încălcat ordinea de realizare a drepturilor și intereselor care-i aparțin persoanei fizice sau juridice și care sunt prevăzute și stabilite de lege.

La data de 20 octombrie 2015 Curtea de Apel Cahul a respins recursul declarat de Procuratura raionului Cantemir și a menținut hotărârea Judecătoriei Cantemir din 13 iulie 2015, prin care a fost admisă contestația lui Perjeru Valeriu cu încetarea procesului contravențional pornit împotriva acestuia în baza art. 335 Cod contravențional.

La data de 25 noiembrie 2015 de către judecătorul de instrucție al Judecătoriei Cantemir a fost admisă plângerea depusă de avocatul Panțîru Victor privind anularea ordonanței Procurorului în Procuratura raionului Cantemir de încetare a urmăririi penale din 20 mai 2015 pe cauza penală nr. 2014430112 și a ordonanței procurorului ierarhic superior din 10 iulie 2015, cu reluarea urmăririi penale.

Reclamantul Perjeru Valeriu a invocat că din momentul reluării urmăririi penale prin încheierea judecătorului de instrucție din 25 noiembrie 2015, de către procuror nu au fost întreprinse careva acțiuni de urmărire penală, ceea ce a dus la tergiversarea nejustificată a urmăririi penale, el fiind învinuit de o infracțiune pe care nu a comis-o, încălcându-se grav prezumția nevinovăției.

La data de 18 martie 2016 procurorul în Procuratura raionului Cantemir a emis ordonanța, prin care a dispus scoaterea lui Perjeru Valeriu de sub urmărire penală – pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute la art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, însă există elementele contravenției prevăzute de art. 335 Cod

contravențional (samavolnicie). Procesul contravențional potrivit prevederilor art. 335 Cod contravențional în privința lui Perjeru Valeriu nu a fost pornit, deoarece a expirat termenul general de atragere la răspundere contravențională prevăzut la art. 30 Cod contravențional. Ordonanța procurorului din 18 martie 2016 i s-a adus la cunoștință la data de 5 aprilie 2016.

La data de 6 mai 2016 procurorul ierarhic superior a emis ordonanța, prin care i-a respins plângerea lui Perjeru Valeriu împotriva ordonanței din 18 martie 2016.

Ulterior, a contestat ordonanța procurorului din 18 martie 2016 și ordonanța procurorului ierarhic superior din 6 mai 2016 în instanța de judecată, care la data de 21 iunie 2016 a emis o încheiere, prin care a admis ca întemeiate cerințele expuse de Perjeru Valeriu în plângerea împotriva ordonanțelor procurorilor din 18 martie 2016 și din 6 mai 2016, cu reluarea urmăririi penale pe caz.

Cu încheierea judecătoarei de instrucție din 21 iunie 2016 nu a fost de acord și a contestat-o cu recurs la Curtea de Apel Cahul. La data de 22 septembrie 2016 instanța de recurs a pronunțat o decizie, prin care a admis parțial recursul declarat de Perjeru Valeriu și recursul declarat de procuror și a casat parțial încheierea Judecătorei Cantemir din 21 iunie 2016, în partea anulării ordonanței emise în privința lui Perjeru Valeriu și în partea reluării urmăririi penale, cu pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, prin care s-a anulat parțial ordonanța procurorului din 18 martie 2016, pct. 2, în partea constatării existenței faptei contravenționale prevăzute de art. 335 Cod contravențional în acțiunile lui Perjeru Valeriu, și integral pct. 3 privind nepornirea procesului contravențional față de Perjeru Valeriu. În rest încheierea Judecătorei Cantemir din 21 iunie 2016 a fost menținută.

A susținut reclamantul că organele de urmărire penală și instanțele de judecată au dat dovadă de neglijență în luarea deciziilor de înaintare a învinuirii în privința sa, iar prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor de judecată i s-a cauzat un prejudiciu material în sumă de 25 000 de lei, ce constă din cheltuielile de asistență de juridică suportate, precum și un prejudiciu moral pe care îl estimează la suma de 500 000 de lei, având în vedere suferințele psihice la care a fost supus în cadrul acestui proces penal în perioada 23 aprilie 2014 – 6 mai 2016, starea de disconfort psihologic ce i s-a creat în legătură cu necesitatea de a se prezenta în instanța de judecată.

A solicitat încasarea prejudiciului material în mărime de 25 000 de lei și prejudiciului moral în sumă de 500 000 de lei din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, precum și compensarea cheltuielilor de judecată suportate în acest proces.

În drept, reclamantul Perjeru Valeriu și-a întemeiat pretențiile în baza art. 1, 2, 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 14 alin. (1), (2), 1398, 1422 Cod civil, art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului.

Prin încheierea Judecătoriei Cantemir din 20 decembrie 2016, la cererea Procuraturii raionului Cantemir, în calitate de intervenient accesoriu de partea pârâtului, în proces a fost atrasă Procuratura Generală a RM.

Prin hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir din 16 iunie 2017 a fost admisă parțial acțiunea. S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Perjeru Valeriu suma de 25 000 de lei cu titlu de prejudiciu material și suma de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, și cheltuielile de judecată în mărime de 250 de lei, în total suma de 35 250 de lei. În rest, pretențiile lui Perjeru Valeriu au fost respinse ca neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018 au fost admise apelurile declarate de către Perjeru Valeriu, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Inspectoratul de Poliție Cantemir al IGP al MAI a Republicii Moldova și de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și a fost modificată hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir din 16 iunie 2017 în partea sumelor adjudecate cu titlu de prejudiciu material și moral, prin majorarea cuantumului despăgubirilor prejudiciului moral de la suma de 10 000 de lei la 15 000 de lei și micșorarea cuantumului despăgubirilor prejudiciului material de la suma de 25 000 de lei la suma de 10 000 de lei. În rest, hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul Cantemir din 16 iunie 2017 a fost menținută.

La 15 martie 2018 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei contestate cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel corect a constatat că în privința reclamantului a fost emisă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, acest fapt Ministerul Justiției nici nu l-a negat și nu l-a contestat.

A invocat însă că eronat instanța de apel a concluzionat că reclamantul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998. Pentru a fi reparat prejudiciu cauzat, în sensul Legii menționate, este necesar ca să fie întrunite circumstanțele prevăzute la art. 6 și cele prevăzute de art. 3 al acestei Legi așa cum, normele date sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

A evidențiat că la caz nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care să fie stabilite ca ilegale acțiunile organului de urmărire penală și a procuraturii, acțiunile acestora indicând că au fost în strictă conformitate cu prevederile legii.

De asemenea, a invocat și faptul că instanța de apel nu a constatat pe deplin și nu a elucidat circumstanțe importante pentru soluționarea pricinii, dar s-a bazat pe fapte neprobate și declarative, în ceea ce ține de stabilirea faptului lezării onoarei și demnității lui Perjeru Valeriu. Ba mai mult, nu s-a demonstrat prin probe în ce consta onoarea și demnitatea acestuia anterior pornirii urmăririi penale și modificarea acesteia prin raportare la percepția cetățenilor după data încetării urmăririi penale.

A remarcat faptul că nejustificat instanța de apel i-a acordat lui Perjeru Valeriu suma de 15 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral așa cum, nu există nici un temei de a-i fi acordată vreo despăgubire bănească, întrucât nu au fost constatate drept ilegale acțiunile organelor de drept.

La 21 martie 2018 Perjeru Valeriu, reprezentat de avocatul Negoită Valeriu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a deciziei contestate cu emiterea în partea casată a unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că organele de urmărire penală și ale procuraturii au acționat ilegal și anume, în perioada 23 aprilie 2014 – 6 mai 2016 i-au întocmit mai multe ordonanțe, care au fost anulate de către instanța de judecată.

Astfel, a invocat că i s-au încălcat drepturile sale procesuale prevăzute de Codul procesual penal, cât și drepturile constituționale prevăzute expres în Constituția RM și în Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

A afirmat că la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanțele ierarhic inferioare nu au luat în considerație dauna morală, care constă în atingerea adusă valorilor care definesc personalitatea umană, valori care se referă la existența fizică a omului, la cinstea, demnitatea, onoarea, alte valori similare, ca urmare a pornirii urmăririi penale, recunoașterea reclamantului în calitate de bănuț, punerea acestuia sub învinuire și apoi scoaterea de sub urmărire penală cu intentarea unor procese contravenționale, reluarea repetată, fără temei legal, a urmăririi penale, consecințe negative suportate de acesta pe plan psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost vătămate aceste valori și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării de către acesta din urmă.

A reiterat că prejudiciul moral fiind apreciat în sumă bănească de 500 000 de lei, ar constitui o satisfacție echitabilă pentru prejudiciu moral suportat de reclamant, și care nu este o sumă exagerată ci este pe măsură să repare consecințele suportate în plan personal și social.

A susținut că și suma de 25 000 de lei solicitată cu titlu de prejudiciu material este una rezonabilă, dat fiind faptul că obiectul litigiului este încasarea prejudiciului material și moral, luând în considerație volumul de lucru efectuat de către avocați și faptul că litigiul în sine este de o complexitate sporită.

În conformitate cu art. 434 CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

La caz, se atestă că Curtea de Apel Cahul a expediat în adresa părților copia deciziei din 18 ianuarie 2018 la 8 februarie 2018, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire nr. 05-2a-967-29082017 (f. d. 221, vol. I), și a fost recepționată de către Ministerul Justiției al RM la 23 februarie 2018, dată expres indicată pe ștampila de intrare (f. d. 8, vol. II), însă date cu privire la recepționarea acesteia de către Perjeru Valeriu nu există.

Astfel, recursul declarat la 15 martie 2018 și recursul declarat la 21 martie 2018 împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018, se consideră a fi depuse în termen.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu motivele recursurilor, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM și de a admite recursul lui Perjeru Valeriu, reprezentat de avocatul Negoită Valeriu, de modifica decizia instanței de apel în partea admiterii parțiale a cerinței cu privire la încasarea prejudiciului material, prin majorarea cuantumului acestuia din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

După cum denotă actele cauzei, la 4 aprilie 2014 ofițerul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Cantemir a dispus începerea urmăririi penale pe faptul sustragerii din preajma s. Tartaul, raionul Cantemir a cinci cisterne de metal cu capacitatea de 15 m³ fiecare, cu cauzarea unui prejudiciu material considerabil în sumă de 35 000 lei, locuitorului or. Comrat – Cîvîrjic Afanasie, în baza art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, cauzei penale i s-a atribuit nr. 20140430112. La data de 23 aprilie 2014 Perjeru Valeriu a fost recunoscut în calitate de bănuit în respectiva cauză penală (f. d. 8, vol. I).

S-a constatat că Perjeru Valeriu la data de 17 iulie 2014 a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, acestuia fiindu-i imputată sustragerea pe ascuns a două cisterne de metal cu capacitatea de 15 m³ fiecare din preajma s. Tartaul, raionul Cantemir la prețul de 7 000 lei fiecare, ce aparțin cu drept de proprietate lui Cîvîrjic Afanasie, cu cauzarea unei pagube materiale considerabile părții vătămate în mărime de 14 000 de lei (f. d. 7, vol. I).

La data de 4 decembrie 2014 procurorul din Procuratura raionului Cantemir a emis ordonanța, prin care a dispus a-l scoate de sub urmărire penală pe învinuitul Perjeru Valeriu, deoarece faptele sale constituie o contravenție prevăzută de art. 335 Cod contravențional, fiind încetată urmărirea penală pe cauza penală nr. 20140430112, deoarece fapta constituie o contravenție. Totodată, dispunându-se pornirea procesului contravențional în baza art. 335 Cod contravențional în privința lui Perjeru Valeriu (f. d. 9, vol. I).

Prin ordonanța procurorului ierarhic superior din 20 decembrie 2014 au fost admise plângerile depuse de Cîvîrjic Afanasie și Perjeru Valeriu, fiind anulată ordonanța procurorului din 4 decembrie 2014 de scoatere de sub urmărire penală a reclamantului, încetarea urmăririi penale și pornirea procesului penal, cu reluarea urmăririi penale (f. d. 10 – 11, vol. I).

La data de 20 mai 2015 procurorul din Procuratura raionului Cantemir a emis o nouă ordonanță de încetare a urmăririi penale pe cauza penală nr. 20140430112,

deoarece fapta constituie o contravenție, iar la data de 25 mai 2015 a fost emisă ordonanța de pornire a procesului contravențional în baza art. 335 Cod contravențional în privința lui Perjeru Valeriu (f. d. 12, vol. I).

La 12 iunie 2015 a fost emisă ordonanța, prin care a fost recunoscut vinovat Perjeru Valeriu de comiterea contravenției prevăzute de art. 335 Cod contravențional și i-a fost aplicată o sancțiune sub formă de amendă în mărime de 40 u. c., echivalentul a 800 de lei (f. d. 13, vol. I).

Nefiind de acord cu ordonanța procurorului din 20 mai 2015, Perjeru Valeriu a contestat-o la procurorul ierarhic superior, care la data de 10 iulie 2015 a respins plângerea ca neîntemeiată (f. d. 14, vol. I).

Ordonanța procurorului din 12 iunie 2015 a fost contestată de către Perjeru Valeriu la judecătorul de instrucție al Judecătoriei Cantemir. Astfel, la data de 13 iulie 2015 a fost emisă hotărârea, prin care a fost admisă contestația depusă de Perjeru Valeriu, fiind încetat procesul contravențional pornit la data de 25 mai 2015 și a fost anulată ordonanța procurorului din 12 iunie 2015 privind sancționarea lui Perjeru Valeriu în baza art. 335 Cod contravențional, pe motivul că nu există faptul contravenției (f. d. 15-16, vol. I).

La data de 20 octombrie 2015 Curtea de Apel Cahul a respins recursul declarat de Procuratura raionului Cantemir și a menținut fără modificări hotărârea Judecătoriei Cantemir din 13 iulie 2015, prin care a fost admisă contestația depusă de Perjeru Valeriu cu încetarea procesului contravențional (f. d. 17-18, vol. I).

Totodată la 25 noiembrie 2015 Judecătoria Cantemir a admis plângerea depusă de avocatul Panțâru Victor în interesele lui Perjeru Valeriu, fiind anulată ordonanța procurorului în Procuratura raionului Cantemir din 20 mai 2015 de încetare a urmăririi penale și ordonanța procurorului ierarhic superior din 10 iulie 2015, cu reluarea urmăririi penale (f. d. 19 – 22, vol. I).

La data de 18 martie 2016 procurorul din Procuratura raionului Cantemir a emis ordonanța, prin care a dispus scoaterea integrală a lui Perjeru Valeriu de sub urmărire penală, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute la art. 186 alin. (2), lit. b), d) Cod penal, însă există elementele contravenției prevăzute de art. 335 Cod contravențional (samavolnicie). Dispunând de a nu porni procesul contravențional în baza art. 335 Cod contravențional în privința lui Perjeru Valeriu, deoarece a expirat termenul general de atragere la răspundere contravențională prevăzut la art. 30 Cod contravențional (f. d. 23 – 25, vol. I).

Ordonanța procurorului din 18 martie 2016, în partea nepornirii procesului contravențional pe art. 335 Cod contravențional, în legătură cu expirarea termenului prescripției atragerii la răspundere contravențională a fost contestată de Perjeru Valeriu, iar la 6 mai 2016 procurorul din Procuratura raionului Cantemir a emis ordonanța, prin care i-a respins plângerea (f. d. 26, vol. I).

Prin încheierea judecătorului de instrucție al Judecătoriei Cantemir din 21 iunie 2016, au fost admise contestațiile lui Perjeru Valeriu depuse împotriva ordonanțelor procurorilor din 18 martie 2016 și din 6 mai 2016.

La data de 22 septembrie 2016 instanța de recurs a pronunțat decizia, prin care a admis parțial recursul declarat de Perjeru Valeriu și recursul declarat de procuror,

fiind casată parțial încheierea Judecătorei Cantemir din 21 iunie 2016, în partea anulării ordonanței față de Perjeru Valeriu și în partea reluării urmăririi penale, cu pronunțarea unei hotărâri noi în această parte, prin care a fost anulată parțial ordonanța procurorului din 18 martie 2016: la pct. 2, în partea constatării existenței faptei contravenționale prevăzute de art. 335 Cod contravențional în acțiunile lui Perjeru Valeriu, și integral pct. 3 privind nepornirea procesului contravențional față de Perjeru Valeriu. În rest, încheierea Judecătorei Cantemir din 21 iunie 2016 a fost menținută (f. d. 27 – 31, vol. I).

Astfel, în final, Perjeru Valeriu a fost scos de sub urmărire penală pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, iar procesul contravențional în baza art. 335 Cod contravențional în privința acestuia, a fost încetat din lipsa faptului contravenției.

După cum denotă actele cauzei, Perjeru Valeriu înaintând cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală și IP Cantemir, a solicitat încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în sumă de 500 000 lei și a prejudiciului material în mărime de 25 000 de lei cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Fiind investită cu judecarea cauzei în speță prima instanță a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii.

Judecând apelurile declarate de către Perjeru Valeriu, Ministerul Justiției al RM, Inspectoratul de Poliție Cantemir al IGP al MAI, Procuratura Generală a RM instanța de apel a ajuns la concluzia admiterii apelurilor și modificării hotărârii instanței de fond prin majorarea cuantumului prejudiciului moral încasat de la 10 000 de lei la 15 000 de lei și micșorarea cuantumului despăgubirilor prejudiciului material de la suma de 25 000 de lei la suma de 10 000 de lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut faptul că fiind pornit dosar penal în privința lui Perjeru Valeriu, acestuia instanța de judecată nu i-a aplicat vreo măsură preventivă, deci nu i-a fost îngădit dreptul la libertate și la libera circulație, dar i s-a luat angajamentul de a se prezenta la fiecare citare.

A notat că se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana lezată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv) precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venit ratat).

Instanța de apel a constatat că lui Perjeru Valeriu i-a fost cauzat un prejudiciu prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, ori acesta a fost tras ilicit la răspundere penală prin intentarea cauzei penale, recunoașterea în calitate de bănuț, punerea sub învinuire pe art. 186 alin. (2), lit. b), d) Cod penal – furtul, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșit cu cauzarea de daune în proporții considerabile. Prin ordonanța procurorului din 18 martie 2016, supusă controlului judiciar, și reieșind din decizia Curții de Apel Cahul din 22 septembrie 2016, Perjeru Valeriu a fost scos de sub urmărire penală pe motive de rehabilitare - din lipsa elementelor infracțiunii și din lipsa faptului contravenției.

Curtea de Apel Cahul a stabilit că, existând o ordonanță de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, este suficient pentru ca persoană să beneficieze de dreptul la repararea prejudiciului și nu pot fi reținute argumentele invocate de către Ministerul Justiției a RM, Procuratura Generală a RM și IP Cantemir, precum că nu au fost întrunite în cazul dat prevederile art. 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Instanța de apel a considerat că chiar și în cazul când organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, și aceste acțiuni nu au fost supuse controlului judiciar, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală din motiv că nu persoana recunoscută în calitate de bănuț, învinuit a comis infracțiunea imputată și aceasta rezultă din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

A mai reiterat că eșecul actului de învinuire prin sine constituie o confirmare a încălcării drepturilor persoanei, comise de autorități față de cel tras la răspundere penală, indiferent dacă în final s-a ajuns sau nu la condamnarea publică, achitarea persoanei sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală. Existența prejudiciului moral nu poate fi pusă în acest caz în dependență de recurgerea sau nerecurgerea lui Perjeru Valeriu la dreptul de contestare a unor acțiuni de urmărire penală, mai mult că nici pe departe toate acțiunile de urmărire penală sunt pasibile controlului judiciar. Cu toate acestea, este de notat că Perjeru Valeriu a contestat ordonanțele procurorilor în instanța de fond și în cea de recurs.

Ținând cont de cele indicate supra, instanța de apel a considerat că cu titlu de prejudiciu moral cauzat lui Perjeru Valeriu prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești, urma să fie încasată suma de 15 000 de lei, sumă care este în corespundere cu materialele pricinii și care poate atenua suferințele psihice suportate de Perjeru Valeriu.

Instanța de apel a reținut și faptul că potrivit art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, persoanelor fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite pentru asistența juridică.

În acest sens, a menționat că Perjeru Valeriu într-adevăr a suportat cheltuieli de asistență juridică în cadrul dosarului penal, dar pentru stabilirea cuantumului sumei necesare de a fi rambursate, trebuie ca acestea să fie reale, necesare și rezonabile, cât și să fie raportate sumele solicitate la complexitatea cauzei și aportul considerabil al avocaților.

Astfel, avocatul participând la examinarea unei asemenea cauze și nedemonstrându-se faptul acordării asistenței juridice lui Perjeru Valeriu anume la suma de 25 000 de lei, se desprinde că aceasta este o sumă prea mare în raport cu complexitatea cauzei și efortul depus de avocat.

Or, potrivit practicii constante a CEDO se poate obține rambursarea anume a acelor cheltuieli ce au fost reale, necesare și rezonabile, ceea ce demonstrează necesitatea încasării a sumei de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu material suportat, și nu 25 000 de lei cum solicită Perjeru Valeriu.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră însă că la soluționarea pricinii, fiind stabilite pe deplin circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei în fond, concluziile instanței de apel în sensul admiterii parțiale a pretenției cu privire la încasarea de la bugetul de stat în beneficiul lui Perjeru Valeriu a prejudiciului material sunt incorecte, fapt ce rezultă din interpretarea greșită a prevederilor legale ce guvernează raportul juridic litigios în coroborare cu materialul probator prezentat de părți.

Potrivit art. 1422 Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reformația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Conform art. 3 alin. (1) lit. a) și alin. (2) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, declarației de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești”.

Iar, reieșind din prevederile art. 6 alin. (1) lit. b) al Legii sus-menționate, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Instanța de recurs conchide că prin prisma normelor de drept enunțate, instanța de apel a ajuns la o concluzie justă și întemeiată privind faptul că fiind pornit dosar penal în privința lui Perjeru Valeriu, acestuia instanța de judecată nu i-a aplicat vreo măsură preventivă, deci nu i-a fost îngădit dreptul la libertate și la libera circulație, însă i-a fost luat angajamentul de a se prezenta la fiecare citare.

În conformitate cu art. 11 al Legii sus – citate, mărimea concretă a compensației morale se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata

aflării nelegitime a persoanei în detenție, instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Totodată este important a menționa că la art. 1405 Cod civil este stipulat că, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. Statul se exonerează de răspundere în cazul când persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț.

Astfel, se desprinde faptul că instanța de apel corect a concluzionat că lui Perjeru Valeriu i-a fost cauzat prejudiciu prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. La bază fiind pus faptul că Perjeru Valeriu a fost tras ilicit la răspundere penală prin intentarea cauzei penale, recunoașterea sa în calitate de bănuț, punerea sub învinuire în baza art. 186 alin. (2) lit. b), d) Cod penal – furtul, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, săvârșit cu cauzarea de daune în proporții considerabile. Prin ordonanța procurorului din 18 martie 2016, supusă controlului judiciar, și, reieșind din decizia Curții de Apel Cahul din 22 septembrie 2016, Perjeru Valeriu a fost scos de sub urmărire penală pe motive de reabilitare – din lipsa elementelor infracțiunii și din lipsa faptului contravențional.

În susținerea opiniei enunțate instanța de recurs respinge argumentul recurentului Ministerului Justiției al RM precum că organul de urmărire penală nu a provocat prejudiciul moral și că nu se desprinde existența faptei ilicite ca urmare a căreia să fie atras la răspundere statul, cât și faptul că nu sunt întrunite condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Instanța de recurs mai reține că temeiuri de exonerare a statului de răspundere patrimonială pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prevăzute la art. 4 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, cât și la art. 1405 alin. (2) Cod civil, în situația din speță, nu se atestă.

Prin urmare, existând o ordonanță de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, este suficient pentru ca persoană să beneficieze de dreptul la repararea prejudiciului și nu pot fi reținute invocările recurentului Ministerul Justiției a RM, precum că Perjeru Valeriu nu a fost condamnat, ci a avut doar calitatea de bănuț, învinuit și nu există careva circumstanțe din care să rezulte cauzarea prejudiciului moral.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că chiar și în cazul când organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, și aceste acțiuni nu

au fost supuse controlului judiciar, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea ordonanței de scoatere a persoanei de sub urmărire penală din motiv că nu persoana recunoscută în calitate de bănuțit, învinuit a comis infracțiunea imputată și aceasta rezultă din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Este de notat și faptul că întru constatarea prejudiciului și aprecierea cuantumului despăgubirilor nu este relevantă vinovăția în particular a exponenților organului de urmărire penală, procurorului sau a instanței de judecată, fapt consemnat expres în art. 1405 alin. (1) Cod civil, ceea ce demonstrează netemeinicia argumentelor invocate de către Ministerul Justiției al RM.

Potrivit art. 2 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, acțiunile ilicite sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

În circumstanțele menționate, instanța de recurs reiterează drept corectă concluzia instanței de apel că prin intentarea cauzei penale, lui Perjeru Valeriu i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viața sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești. Suferințele psihice și fizice provocate de situația creată i-au cauzat consecințe determinate de retrăiri, încordare psihică, stare de disconfort și alți factori care derivă suferințele morale.

Dat fiind faptul că, răspunderea pentru prejudiciul moral are un caracter compensator, acesta urmează să se determine de către instanța de judecătorească, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, ținându-se cont de persoana celui care înaintează acțiunea și de măsura în care această compensație poate să-i aducă satisfacție. Totodată, la aprecierea prejudiciului moral, se ia obligatoriu în considerație principiul general al echității și că suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în spețe similare.

Sarcina probării prejudiciului moral necesită a fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți în proces, situația de fapt și de drept reținută în speță.

Prin urmare, urmează a fi evidențiat faptul că instanța de apel a ținut cont de toate aceste circumstanțe și corect a considerat necesar de a încasa în beneficiul lui Perjeru Valeriu suma de 15 000 de lei, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat, apreciind faptul că aceasta reprezintă o sumă adecvată, rezonabilă și care va da compensare suficientă lui Perjeru Valeriu.

În acest sens este de reținut că instanța de apel la acordarea anume a sumei de 15 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat a ținut cont de caracterul și gradul de pericol social al infracțiunii de a cărei săvârșire a fost pus sub învinuire Perjeru Valeriu - o infracțiune intenționată, mai puțin gravă, pentru care legea prevede inclusiv pedeapsa cu închisoare. A fost apreciat faptul că urmărirea penală și procedurile de control judiciar au durat un timp îndelungat, și anume mai mult de 2 ani și situația de incertitudine în care Perjeru Valeriu s-a aflat pe parcursul acestei perioade.

Totodată urmează a fi punctat faptul că suma solicitată de reclamant cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 500 000 de lei este una exagerată și nejustificată. Or, stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Ba mai mult, acesta trebuie astfel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Este de menționat și faptul că scoaterea de sub urmărire penală a lui Perjeru Valeriu acordă un anumit grad de satisfacție contra daunei morale cauzate, însă în acest sens nu se poate reține argumentul Ministerului Justiției al RM, precum că aceasta este de ajuns și nu mai este necesar și achitarea altor sume cu titlu de prejudiciu moral.

Instanța de recurs reține și faptul că potrivit art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, persoanelor fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistență juridică.

În acest sens, se atestă că Perjeru Valeriu într-adevăr a suportat cheltuieli de asistență juridică în cadrul dosarului penal, dar pentru stabilirea cuantumului sumei necesare de a fi rambursate, trebuie ca acestea să fie reale, necesare și rezonabile, cât și să fie raportate sumele solicitate la complexitatea cauzei și aportul considerabil al avocaților.

În conformitate cu art. 63 alin.(4) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002, cheltuielile suportate de client în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice la apărarea drepturilor și intereselor lui legitime în cauzele penale, civile și administrative urmează a fi compensate integral și proporțional cerințelor admise (respinse) de partea adversă.

Aici necesită a fi evidențiat că pentru a determina cuantumul compensației acordate și pentru a face o apreciere corectă, se va ține cont de: a) complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; b) aportul avocatului la soluționarea cauzei; c) timpul și munca depusă de avocat; d) aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); e) faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; f) rezultatul obținut; g) restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; h) natura și durata relației dintre avocat și client; i) experiența, reputația și abilitatea avocatului; j) justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; k) suma

despăgubirilor pretinse în cauză; l) alți factori, la discreția instanței.

Pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistența juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și orarul timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

În speță, reclamantul Perjeru Valeriu pretinde suma de 25 000 de lei cu titlu de prejudiciu material pentru cheltuieli de asistență juridică suportate în cadrul procesului penal, prezentând în acest sens mandatul avocatului Negoită Valeriu (f. d. 55, vol. I) și copia bonului de plată seria EZ nr. 636999 din 22 februarie 2016 (f. d. 56, vol. I).

Raportând cele descrise la dispozițiile normelor legale citate supra, instanța de recurs menționează că Perjeru Valeriu a prezentat probe admisibile și pertinente care să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor cu privire la încasarea prejudiciului material în mărime de 25 000 de lei.

Astfel, instanța de recurs reiterează că cheltuielile de asistență juridică în mărime de 25 000 de lei sunt reale, necesare și se înscriu în limita celor rezonabile, având în vedere complexitatea cauzei penale, durata urmăririi penale, volumul de lucru efectuat de avocat în cadrul urmăririi penale, participarea avocatului în ședințele de judecată (în prima instanță și în instanța de recurs).

Prin urmare, pretențiile reclamantului Perjeru Valeriu în partea încasării prejudiciului material suportat necesită a fi admise ca întemeiate, conform art. 7 lit. e) a Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Din cele menționate supra și în lumina normelor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, de a admite recursul declarat de Perjeru Valeriu, reprezentat de avocatul Negoită Valeriu, de a modifica decizia Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018 prin majorarea sumei încasate cu titlu de prejudiciu material de la 10 000 de lei la 25 000 lei.

În conformitate cu art. 445 lit. e) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de către Perjeru Valeriu, reprezentat de avocatul Negoită Valeriu.

Se modifică decizia Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Perjeru Valeriu împotriva Ministerului

Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova și Inspectoratul de Poliție Cantemir al Inspectoratului General de Poliție al Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, în partea încasării prejudiciului material, după cum urmează:

Se majorează suma încasată de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Perjeru Valeriu cu titlu prejudiciu material de la 10 000 (zece mii) de lei la 25 000 (douăzeci și cinci mii) de lei.

În rest, decizia Curții de Apel Cahul din 18 ianuarie 2018 se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Nina Vascan